

Aan Provinciale Staten

Onderwerp

Behandelvoorstel motie 1703 - Pak regie op het stroomnet

Geachte Statenleden,

Op 9 juli 2025 hebben uw Staten de motie 1703 'Pak de regie op het stroomnet' aangenomen. In deze motie verzoekt u het college om voor de begrotingsbehandeling:

- 1) Met een voorstel te komen hoe de provincie tijdelijk de regie kan overnemen bij energie-infrastructuurprojecten die netversterking als doel hebben in gevallen van stagnatie of uitblijvende besluitvorming bij lokale overheden;
- 2) Juridische, bestuurlijke en praktische uitvoeringsopties te verkennen, inclusief criteria voor inzet, verhouding tot het omgevingsbeleid en een afwegingskader voor proportionaliteit;
- 3) Deze aanpak als tijdelijke noodmaatregel te positioneren tot dat het net voldoende versterkt is.

Aanleiding

Netcongestie is een van de grootste en meest urgente belemmeringen voor de energietransitie. Door beperkingen in beschikbaar aansluit- en transportvermogen worden onder andere woningbouw en economische ontwikkelingen geraakt. Uitbreiding van het elektriciteitsnet is hard nodig voor het garanderen van voldoende transportcapaciteit voor maatschappelijke ontwikkelingen, nu en in de toekomst, en voor het draaiende houden van de economie in Zuid-Holland en daarmee in Nederland. De bevoegdheid voor vergunningverlening van vele elektriciteitsinfrastructuurprojecten (alles onder een spanningsniveau van 220kV) ligt bij gemeenten. Dit is in lijn met het uitgangspunt van de omgevingswet dat besluiten op een zo laag mogelijk niveau genomen moeten worden ('decentraal, tenzij..').

Met dit behandelvoorstel wordt duidelijkheid gegeven over onder welke voorwaarden de provincie in gevallen van stagnatie of uitblijvende besluitvorming (tijdelijk) de regie kan overnemen. Het verzoek voor het uitwerken van een voorstel is daarmee in lijn met de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer (rapport: Een vol stroomnet), waarin de provincie opgeroepen wordt duidelijk te maken wanneer en hoe de provincie bevoegd gezag kan en wil overnemen.

Context

De uitbreiding van het elektriciteitsnet is een urgente opgave, zowel landelijk als in Zuid-Holland. Netcongestie belemmert de voortgang van woningbouw, economische ontwikkeling en duurzame opwek. Het Rijk heeft in de Kamerbrief *"Aanpak netcongestie: Snellere uitbreiding elektriciteitsnet"*

(april 2025) aanvullende maatregelen aangekondigd, onder meer gericht op het versnellen van ruimtelijke procedures en het beter prioriteren van projecten die publieke doelen dienen.

In Zuid-Holland is met het **provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK 2.0)** een programmatische structuur opgezet waarin 46 energie-infrastructuurprojecten zijn opgenomen. Dit betreft zowel concrete als verkennende projecten voor elektriciteit, warmte en duurzame gassen.

De druk op gemeenten neemt intussen sterk toe: zij zijn formeel bevoegd gezag voor het merendeel van de elektriciteitsinfrastructuurprojecten onder 220 kV, maar hebben vaak te maken met beperkte capaciteit en een groeiende stapeling van ruimtelijke opgaven (woningbouw, natuur, mobiliteit, klimaatadaptatie). Dit vergroot de bestuurlijke complexiteit en kan leiden tot vertraging in besluitvorming.

Tegen deze achtergrond groeit de noodzaak om de rol van de provincie scherper te positioneren. Met name in situaties waar de lokale besluitvorming stagneert of onvoldoende tempo maakt, wordt gekeken naar mogelijkheden voor tijdelijke provinciale regie, in nauwe afstemming met gemeenten, netbeheerders en het Rijk.

Doel

De doelen van het voorstel zijn:

- Het opstellen van een handelingskader voor tijdelijke provinciale regie bij energie-infrastructuurprojecten ten behoeve van netversterking voor de energietransitie;
- het borgen van een zorgvuldige toepassing op basis van een juridisch kader, zodat de ingreep proportioneel is.

Met het uitgewerkte kader wil de provincie:

- Handelingsperspectieven schetsen die ingezet kunnen worden bij stagnatie of uitblijvende besluitvorming bij lokale overheden;
- Helderheid bieden richting provinciale staten, gemeenten, netbeheerders en andere stakeholders over **wanneer** en **hoe** provinciale regie kan worden toegepast, waarbij per unieke situatie een afweging plaats moet vinden of het kader wordt toegepast.

Aan de hand van dit handelingskader beoordeelt de provincie haar mogelijke rol indien stagnatie optreedt – of dreigt – bij cruciale projecten voor netversterking. Het schetst – afhankelijk van de aard en gradatie van stagnatie – passende interventies, waarbij telkens wordt afgewogen of provinciaal optreden noodzakelijk, proportioneel en uitvoerbaar is. Zo ontstaat een afwegingsstructuur die niet alleen ingrijpen mogelijk maakt, maar ook richting en houvast biedt in complexe besluitvormingstrajecten.

We verwachten in Q1 van 2026 de definitieve uitwerking van het handelingskader aan GS voor te leggen. Dit kader kan vervolgens gelijk toegepast worden bij projecten die dreigen te stagneren of bij projecten waar uit de analyse blijkt dat deze al stagneren.

Behandelaanbod

Het handelingskader kent vier onderdelen. De stappen die zullen worden gevolgd om invulling te geven aan de motie, zijn als volgt:

1) Juridisch kader schetsen

Allereerst wordt het juridisch kader geschetst dat de basis vormt voor het optreden van de provincie. Hierin wordt toegelicht onder welke voorwaarden een tijdelijke regierol juridisch mogelijk en proportioneel is, en welke instrumenten beschikbaar zijn binnen de bestaande wet- en regelgeving. Dit is van belang om te borgen dat provinciaal optreden niet alleen beleidsmatig wenselijk, maar ook rechtmatig is.

Resultaat: wettelijke basis voor overname bevoegdheden van de gemeenten (zoals bevoegd gezag).

2) Methodiek om de context van een project te analyseren

Binnen de tweede stap van het voorstel wordt een methodiek om de context van projecten te analyseren uitgewerkt, met als doel om de redenen voor en gradatie van de stagnatie inzichtelijk te maken.

Elk project voor netversterking speelt zich af binnen een unieke bestuurlijke, ruimtelijke en maatschappelijke context. Door deze context zorgvuldig in beeld te brengen – inclusief locatiekenmerken, ruimtelijke claims en de fase van het project – ontstaat inzicht in de complexiteit van het project en de mogelijke kwetsbaarheden in de voortgang. Onderdeel van de context is ook een stakeholderanalyse, waarbij de betrokken actoren, hun verantwoordelijkheden en belangen worden geïnventariseerd. Inzicht in het samenspel tussen gemeenten, netbeheerders, provincie, Rijk en maatschappelijke partijen helpt om stagnatie niet alleen te herkennen, maar ook beter te begrijpen.

Resultaat: Raamwerk voor analyse projectcontext, inclusief speelveld (rollen, taken en verantwoordelijkheden), mogelijke redenen voor stagnatie (zoals financiële randvoorwaarden, botsende ruimtelijke of maatschappelijke belangen) en gradatie van stagnatie.

3) Handelingsperspectieven schetsen bij stagnatie

De derde stap van het voorstel buigt zich over de potentiële handelingsopties en interventies die zowel ambtelijke of bestuurlijk genomen kunnen worden om stagnatie tegen te gaan/te voorkomen.

Op basis van de inzichten uit stap 2 wordt overgegaan tot de identificatie van stagnatieoorzaken. Stagnatie kan ontstaan door uiteenlopende factoren: bestuurlijke impasse, planologische knelpunten, maatschappelijke weerstand of capaciteitsproblemen bij netbeheerders. Door deze oorzaken te benoemen en de ernst en aard ervan te duiden, kan bepaald worden of en wanneer een interventie nodig en zinvol is.

Daarop volgt de afweging van passende interventies. Niet elke situatie vraagt om dezelfde aanpak. Het handelingskader biedt handelingsopties op een schaal van faciliterend en agenderend, tot

coördinerend of regisserend. Afhankelijk van de situatie (redenen voor en aard van stagnatie) wordt bepaald welke interventie het meest proportioneel, effectief en uitvoerbaar is.

Resultaat: overzicht met mogelijke (ambtelijke/bestuurlijke) interventies/handelingsopties i.r.t. redenen voor stagnatie.

Voorbeelden voor interventies i.r.t. redenen voor stagnatie

Redenen voor stagnatie: gebrek aan coördinatie en afstemming

- Provincie neemt initiatief voor regionale coördinatie bij gemeentegrens overstijgende projecten (indien wenselijk: inclusief gezamenlijke planning en procesafspraken);
- Provincie neemt bevoegd gezag van gemeenten over, waarbij het provinciale projectbesluit diverse gemeentelijke besluiten vervangt.

Redenen voor stagnatie: hoge complexiteit en schaal van de opgave (gemeentegrens overstijgend)

- Vroegtijdige monitoring en signalering voortgang bij projecten met provinciaal belang (zoals al gebruikelijk met pMIEK-projecten);
- Organiseren van projectbijeenkomsten of bestuurlijk vooroverleg om alle betrokken actoren vroegtijdig bij elkaar te brengen.

4) Vervolg en doorontwikkeling

Per project wordt een zorgvuldige afweging gemaakt ten aanzien van de noodzaak van potentiële interventies en de bijbehorende middelen die nodig zijn hiervoor. Hierbij is structureel aandacht voor de implicaties van een gekozen interventie en wordt deze afgewogen in relatie tot de beoogde opbrengst. Juridische, bestuurlijke, relationele en organisatorische effecten moeten vooraf worden afgewogen, zodat helder is wat de provincie inzet, wat dat vraagt van de organisatie, en welke mogelijke neveneffecten er kunnen optreden.

Resultaat: handreiking voor praktische uitvoering van handelingskader.

We adviseren u hiermee de motie als afgedaan te beschouwen.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris,

voorzitter,

drs. M.J.A. van Bijnen MBA

mr. A.W. Kolff